

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av prover från långhus och kor i Veinge kyrka, Halland

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av prover från långhus och kor i Veinge kyrka, Halland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:61). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

14 juni/9 september 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:61B

Anton Hansson & Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS SAMT C14-ANALYS AV VIRKE FRÅN
LÅNGHUS OCH KOR I VEINGE KYRKA, HALLAND****Uppdragsgivare:** Västergötlands museum, Stadsträdgården Box 253, 532 23 Skara, 0511-260 00, info@vgmuseum.se (ref. Robin Gullbrandsson)**Område:** Laholm **Prov nr:** 80680-80688, 80771-80775 **Antal Prov:** 14**Dendrokronologiskt objekt:** Kor (80680-80687) Långhus (80688, 80771-80775)**Resultat:**

Dendro nr:	Provnr; Taktstolsnr, provtaget objekt S= söder N= norr	Träd -slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet *C14- BASERAT med 95,4% sannolikhet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer Samt mer vågad dendrokronologisk datering
80680	7 kungsstolpe	Ek	60; 1	Ej Sp, ej W	Ej datering		
80681	Övre långband	Ek	73	Sp 13, Nära W	1542	1545-1546	3-4 lösa ringar utanför
80682	7 bindbj	Ek	73; 1	Ej Sp, ej W	1501	E 1510	
80683	7 nedre hanbj	Ek	46	Sp 10, Nära W	*1480-1665	*1480-1665	(1540-1545)
80684	2 N stödben	Ek	61+ew	Sp 12, W	1541	1 juni 1542	±14 dagar
80685	6 S sparre	Ek	76+ew; 1	Sp 12, W	1826	1 juni 1827	±14 dagar
80686	4 nedre hanbj	Ek	114+~6; 1	Sp 4+~6, ej W	1530+~6	1536-1550	
80687	1 bindbj	Ek	78	Ej Sp, ej W	1486	E 1495	
80688	19 bindbj	Ek	112	Sp 14, W	1517	15 juni 1517	±14 dagar
80771	15 S sparre	Ek	125	Ej Sp, ej W	1489	E 1498	
80772	16 S sparre	Ek	129; 1	Sp 20, nära W	1510	1510-1515	
80773	16 N sparre	Ek	105; 3	Ej Sp, ej W	1495	E 1504	
80774	17 S sparre	Ek	134	Sp 12, ej W	1515	1516-1527	
80775	S yttre rem	Ek	51; 1	Sp 9, ej W	1513	1514-1528	

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabellKoret (80680-80687)

Tre olika avverkningstillfällen framträder i korets provtagna virke. Prov 80684 är avverkat **1 juni±14 dagar 1542** och prov 80681 är avverkat någon gång åren **1545-1546**. Prov 80682, 80686 och 80687 uppvisar dateringar och beräknade fällningsår som innebär att virket kan vara avverkat vid något av dessa tillfällen om ett gemensamt avverkningstillfälle förutsätts. Prov 80685 är avverkat **1 juni±14 dagar 1827**. Två prov har ej gått att datera. Sammantaget representerar det provtagna virket två byggnadsfaser i koret, åren 1542-1546 samt 1827.

*C14-analysen av prov 80683 visar att virket är avverkat någon gång under åren **1480-1565**.

Dateringsförslaget dendrokronologin ger är 1540-1545.

Långhuset (80688, 80771-80775)

Virket till prov 80688 är avverkat **15 juni±14 dagar 1517**. Det övriga virkets beräknade fällningsår möjliggör avverkning år 1517, om ett gemensamt avverkningsår förutsätts. Undantaget är prov 80772 som enligt beräkningen är avverkat 1510-1515. I enstaka fall kan det dock uppträda fler än 24 ringar i splinten på ekar, varpå avverkningstillfället kan vara samtida med det övriga virket.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891